

- ⁴² Everquest II EULA: http://help.station.sony.com/cgi-bin/soe.cfg/php/enduser/std_adp.php?p_faqid=12248 [2010.10.01.]
- ⁴³ Fairfield, Joshua: *Virtual Property*. Boston University Law Review, Vol. 85, page 1047, 2005; Indiana Legal Studies Research Paper No. 35. <http://ssrn.com/abstract=807966> [2011.06.03.]
- ⁴⁴ „Sok játékos utálja a virtuális világokon belüli üzleti tevékenységet. A legtöbben szórakozásnak tekintik a játékot, és ha valaki megpróbálja azt üzletté tenni, ezt gondolják: „Dolgozom a munkahelyemen egész nap, és most még ezt a kevés szórakozást is elveszik tőlem, azok akik a kedvenc számítógépes játékomban megveszik maguknak igazi pénzen a sikert.” Prof. Richard Bartle, mesterséges intelligencia és virtuális világ kutató.
- ⁴⁵ Schwarz, Andrew D. – Bullis, Robert: *Rivalrous Consumption and the Boundaries of Copyright Law: Intellectual Property Lessons from Online Games*. Intellectual Property Law Bulletin, 2005. <http://ssrn.com/abstract=927475> [2011.06.03.]
- ⁴⁶ Hasonló példa olvasható az alábbi tanulmányban: Fairfield, Joshua: *The End of the (Virtual) World*. West Virginia Law Review, Vol. 112, No. 1, p. 53, 2009;
- Washington & Lee Legal Studies Paper No. 2010-7. <http://ssrn.com/abstract=1611672> [2011.06.03.]
- ⁴⁷ Mennecke, Brian – Terando, William D. – Janvrin, Diane Joyce – Dilla, William N.: *It's Just a Game, or is It? Real Money, Real Income, and Real Taxes in Virtual Worlds*. <http://ssrn.com/abstract=1022064> [2011.06.03.]
- ⁴⁸ Boonk, Martine–Lodder, Arno R.: *Virtual Worlds: Yet Another Challenge to Intellectual Property Law*. Global IP Summit Magazine, 2007. <http://ssrn.com/abstract=1079970> [2011.06.03.]
- ⁴⁹ Fairfield, Joshua: *Virtual Property*. Boston University Law Review, Vol. 85, page 1047, 2005; Indiana Legal Studies Research Paper No. 35. <http://ssrn.com/abstract=807966> [2011.06.03.]
- ⁵⁰ Ptk. 94. § (1)
- ⁵¹ Ptk. Kommentár 185. oldal
- ⁵² Ptk. 112. § (1)
- ⁵³ Stephen Hawking: *Az idő rövid története*, 11. oldal

HAJDÚ DÓRA

A fájlcsere elleni küzdelem egy lehetséges útja – Három a francia igazság?

Az információ-technológiai vívmányok 20. század második felétől felgyorsuló fejlődésének köszönhetően a szerzői jogok megsértésének újabb-nál újabb formái alakultak ki. Az internetről megszámlálhatatlanul áradnak a felhasználók felé a szerzői művek, amelyeknek védelmét a megváltozott körülmények között is biztosítani kell. Ezért a jogalkotónak reagálnia kell az olyan változásokra, amelyet például a fájlcsere megjelenése és elterjedése indukált.

Jelen tanulmány célja nem a fájlcsere jelenségének bemutatása,¹ hanem a jelenségre adható lehetséges reakciók egyik típusának elemzése négy európai példán keresztül. A legalaposabb elemzést az úttörőnek számító francia megoldás kapja, hiszen ez volt az első nyugati minta.² A francián kívül az angol, ír és belga példát kívánom bemutatni. A választás nem *ad hoc* jellegű: hasonló gazdasági-társadalmi környezetben, *common law* és kontinentális jogrendszerbe tartozó példákról van szó, amelyek kitűnően szemléltetik az egy témára adható válasz-variációk sokszínűségét.

A tanulmány a XXX. Jubileumi Országos Tudományos Diákköri Konferenciára készült azonos című dolgozat rövidített, szerkesztett változata. A jelen tanulmány a dolgozat kéziratának 2010. október 4-ei lezárásakor rendelkezésre álló információk alapján fennálló állapotot tükrözi. Épp ezért a közeljövőben egy, az azóta bekövetkezett változásokat, aktualitásokat bemutató újabb tanulmány elkészítése is indokolt lesz.

1. Franciaország³

A francia HADOPI-törvények megalkotása nem előzmény nélküli. Már korábban is létezett olyan szabálysértési tényállás, amely a szerzői jogok megsértését általános jelleggel szabályozta.⁴ A 2006-ban elfogadott DADVSI-törvény⁵ egyéb tényállásokat is bevezetett.⁶ A tényállások célja a szerzői

jogok védelmének generális biztosítása volt. A Parlament már ekkor egy három csapás elvén alapuló rendszert próbált meg bevezetni, ez azonban nem jutott túl az Alkotmánytanács szűrőjén.⁷ Mivel a törvény nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, 2007 szeptemberében a kulturális és kommunikációs miniszter egy bizottságot bízott meg az új megoldásra vonatkozó javaslat kidolgozásával.⁸ A munka eredményeként közzétett jelentés, amit a bizottság elnöke után Olivennes-megállapodásnak neveznek, a kulturális élet valamennyi szegmensének képviselői, valamint az internetszolgáltatók (internet service provider – ISP) közreműködésével készült.

A jelentés alapján elkészült törvényjavaslat parlamenti vitái 2009 márciusában kezdődtek meg. A jogalkotó célja a már létező büntetőjogi felelősség mellé egy enyhébb szankció bevezetése volt, aminek főleg a nevelő, preventív jellegét szerették volna hangsúlyozni a lépcsőzetes eljárás bevezetésével. A törvényjavaslat további céljaként a legális tartalmak növelését határozták meg. A célkitűzések megvalósítására egy külön hatóság felállítását tervezték.

A hosszára nyúlt előkészítő munka és parlamenti vita meghozta a gyümölcsét: 2009 májusában a képviselők elfogadták a törvényt. A folyamat lezárásaként már csak a törvény köztársasági elnök általi aláírása és kihirdetése vártott magára, amely azonban az Alkotmánytanács döntése miatt meghiúsult. Képviselők egy csoportjának indítványára az Alkotmánytanács ugyanis alkotmányellenesnek találta a javaslat szívéét jelentő, a „*riposte graduée*” elvét bevezető rendelkezéseket.⁹

A kormány viszont ragaszkodott az elképzeléseihez, így még 2009 nyarán a Parlament elé terjesztette az Alkotmánytanács döntésének megfelelően átszabott új törvényjavaslatot. A képviselők egy része ezt is megtámadta – a rendszer lényegét tekintve immár sikertelenül.¹⁰

Ezzel viszont még mindig nem zárult le a fájlcsere elleni küzdelem szabályozásának egyre csak duzzadó folyamata, mivel a törvény alkalmazásához nélkülözhetetlen volt a végrehajtási rendeleteinek megalkotása.¹¹

A szerző az SZTE ÁJTK hallgatója.

1.1. Az első HADOPI-törvény²

A törvény egy jogi személyiséggel rendelkező független hatóságot¹³ hozott létre.¹⁴ A hatóságra három feladat ellátását bízta a jogalkotó:¹⁵

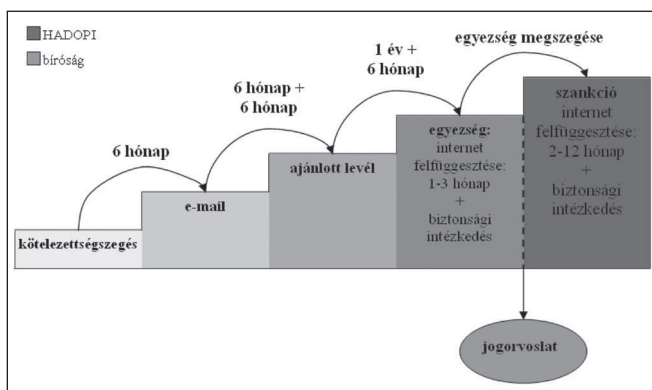
1. A legális kínálat fejlődésének elősegítése és a szerzői és szomszédos jogok által védett művek legális vagy illegális felhasználásának felügyelete az on-line kapcsolatot biztosítására szolgáló elektronikus hálózatokon (vagyis az interneten).

2. E művek védelme a fent említett hálózatokon elkövetett jogsértésekkel szemben.

3. Szabályozási és felügyeleti feladatok ellátása a védett művek azonosításának és védelmének technikai jellegű kérdéseit illetően.

Megállapítható, hogy a hatóság központi feladata a védelmi funkció ellátása,¹⁶ mivel szabályozási és felügyeleti funkciója már a DADVSI-törvény által korábban létrehozott hatóságnak is volt. Ennek a funkciónak a bevezetése jelenti az egész eljárás elvi alapját.

A bevezetni kívánt rendszer központi eleme az internet-hozzáférés jogosultját, azaz az előfizetőt terhelő kötelezettség. Ez abban áll, hogy az előfizetőnek felügyelnie kell az internet használatát, hogy az ne valósítsa meg a szerzői jog vagy szomszédos jogok által védett művek többszörözését, nyilvános előadását, nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételét, vagy nyilvánossághoz közvetítését.¹⁷ Amennyiben a kötelezettség teljesítésének az előfizető nem tesz eleget, a három lépcsőből álló szankcionáló mechanizmus mozgásba lendül, amelyet vázlatosan az 1. ábra szemléltet:

1. ábra: A francia rendszer működése az első törvény szerint

A törvénytervezet szerint az eljárás megindítására meghatározott személyi kör jogosult – így többek között a jogvédő szervezetek, illetve az ügyész, a szerzők és jogutódok közvetlenül azonban nem – hat hónappal nem régebben elkövetett jogsértés esetén,¹⁸ amely határidő minden lépcsőnél újakezdődik. A tervek szerint az előfizető azonosítása az IP-címe alapján történik.

A hatóság első lépcsőként az előfizető ISP-jén keresztül elektronikus úton felhívja őt a kötelezettségének teljesítésére, és egyben felhívja a figyelmét az ismételt mulasztás esetén alkalmazandó szankciókra.¹⁹

Amennyiben az első értesítés elküldésétől számított hat hónapon belül a kötelezettség megszegés megismétlődik, a hatóság ugyanilyen tartalmi elemekkel ismét e-mailben értesítheti az előfizetőt a jogsértésről, de dönthet úgy is, hogy ajánlott levelet küld neki.²⁰ Ez jelenti a második lépcsőfokot.

Az értesítéseknek mindkét esetben tartalmazniuk kell a mulasztást megvalósító cselekmények pontos időpontját, viszont nem tartalmaznak adatot a jogsértéssel érintett műről.²¹ Ez a rendelkezés a parlamenti viták során az internet-felhasználók magánéletéhez fűződő jogainak védelme érdekében került a törvényszövegbe. Az internet-felhasználó észrevétellel elkerül az értesítésekkel szemben,²² azok megalapozottságát viszont csak a szankciót megállapító döntés ellen benyújtott jogorvoslatban vitathatja.²³

Harmadik lépcsőben, amennyiben megállapítást nyer, hogy az internet-előfizető az ajánlott levél megérkezésétől számított egy éven belül ismételt megszegte az internet-hozzáférés felügyeletére vonatkozó kötelezettségét, a hatóság kontradiktóris eljárás keretében, a kötelezettség megszegés súlyától függően, az alábbi szankciók valamelyikével sújthatja az előfizetőt:²⁴

• Az internet-szolgáltatás felfüggesztése két hónaptól egy évig terjedő időtartamra, amely időszak alatt más ISP-nél sem köthet szerződést a felhasználó. Ennek biztosítására az előfizető felkerül a hatóságnál vezetett „feketelistára”, amelyet az ISP-k ellenőriznek az új előfizetések megkötése

előtt.²⁵ A törvény azt is rögzíti, hogy abban az esetben, ha az internet-előfizetés össze van kapcsolva egyéb (telefon, televízió) előfizetésekkel (ún. *triple play* előfizetés), a hozzáférés felfüggesztése ez utóbbi szolgáltatásokat nem érinti.²⁶ Ha az ISP meghatározott határidőn belül nem függeszti fel az internet-hozzáférést, vagy nem ellenőrzi a hatósági listát új előfizetés megkötése előtt, 5000 € összegig terjedő pénzbírsággal sújtható.²⁷

• Meghatározott biztonsági eszközök telepítésére kötelezés, amely megakadályozza a kötelezettség megszegés ismételt elkövetésének lehetőségét.

A döntés ellen – annak kézhezvételétől számított harminc napon belül – a rendes bíróságok előtt jogorvoslatnak van helye.²⁸

Érdekes, hogy ha az előfizető még a szankciót megállapító eljárás megindítása előtt kötelezettséget vállal arra, hogy a jogsértést megszünteti, illetve annak újbóli elkövetését megelőzi, a hatóság egyezséget köthet vele. Ebben az esetben a szankció mértéke csökken: az előfizetést a fenti feltételekkel egytől három hónapig terjedő időtartamra lehet csak felfüggeszteni, vagy az előfizetőt biztonsági eszközök telepítésére lehet kötelezni.²⁹ Az egyezség megszegése esetén a hatóság már az eredeti szankcióval sújthatja az előfizetőt.³⁰

A törvény három esetkörülszűkítve biztosít az előfizető számára kimentési lehetőséget. Ez azt jelenti, hogy az előfizető nem sújtható szankcióval, amennyiben bizonyítani tudja, hogy telepítette a meghatározott biztonsági eszközök valamelyikét, vagy azt, hogy a jogsértést az előfizető internet-hozzáférést családul használó személy követte el. A harmadik lehetőség annak bizonyítása, hogy a jogsértés *vis maior* (pl.: hackerek általános támadása egy hálózat ellen, az előfizető ellen alkalmazott pszichikai vagy fizikai kényszer)³¹ miatt következett be.³²

A törvény rendelkezik arról is, hogy a fent meghatározott kötelezettség megsértése nem irányulhat az érintett büntetőjogi felelősségre vonására.³³ Ezzel biztosította a jogalkotó a kétfajta – büntetőjogi és közigazgatási jogi – felelősségre vonás egymás mellett létezését.

A törvénytervezet ért kritikák szerint egyrészt alkotmányjogi aggályokat vethet fel egy ilyen rendszer létrehozása, másrészt a javaslat felelősségtani szempontból sem volt kellően tisztázott.

A legfontosabb alkotmányjogi aggályokat a képviselők Alkotmánytanács-hoz benyújtott javaslata alapján az alábbiak szerint lehet vázlatosan összefoglalni:³⁴

• alkotmányellenes, hogy a jogkövetkezmények minden esetben az előfizetőt terhelik, ugyanis előfordulhat, hogy a jogsértést elkövető személy nem azonos az előfizetővel (például annak kiskorú gyermeke),

• a kimentési körülmények nehéz bizonyíthatósága miatt tulajdonképpen a „bűnösség vélelme” került bevezetésre az ártatlanság vélelmének terhére,

• közigazgatási hatóság nem rendelkezhetne ennyire széles hatáskörrel, továbbá nem megfelelően biztosított a jogorvoslatához való jog sem.

Az Alkotmánytanács döntése³⁵ a HADOPI-t megfosztotta szankciókiszabási hatáskörétől, viszont a hatóság által végzett adatkezelést az Alkotmánytanács jogszerűnek minősítette. Ez azt jelenti, hogy az Alkotmánytanács döntése a törvény további rendelkezéseit – így az előfizetőt terhelő kötelezettséget, a hatóság első és második lépcsőként meghatározott figyelmeztetési hatáskörét – nem érintette, így azokat a köztársasági elnök kihirdette.³⁶

Az Alkotmánytanács leszögezte az ártatlanság vélelmének alkotmányos erejét, de meghatározott feltételek fennállta esetén egy korábbi döntésében³⁷ már nyitva hagyta annak lehetőségét, hogy a jogalkotó a bűnösség vélelmét állítsa fel. Az ehhez szükséges szigorú feltételek a következők: „a vélelem nem lehet megdönthetetlen, a védelem jogait tiszteletben kell tartani, és a tényállásból ésszerűen a felelősség fennállására lehessen következtetni.”³⁸ Az Alkotmánytanács ezt a feltételrendszert egyes közlekedési kihágások esetében állította fel, amelyekért a tulajdonos objektív felelőssége áll fenn, kivéve, ha bizonyítja bizonyos kimentési körülmények fennállását.³⁹ A HADOPI-törvény védelmezői éppen ezért szívesen vontak párhuzamot a két eset között. Az Alkotmánytanács érvelése szerint azonban jelen esetben az előfizetőnek azt kellett volna bizonyítania, hogy a jogsértés azért következett be, mert egy harmadik személy családul használta az ő internet-hozzáférést. Ennek az előfizető tudomására jutása és bizonyítása viszont technikailag igen nehéz, „nehezebb (...) mint a gépjármű tulajdonosának tudni azt, hogy a járművet ellopták.”⁴⁰ Eppen ezért az így felállított bűnösségi vélelem megdönthetetlennek tekintendő, vagyis nem felel meg a hármas feltételrendszernek.⁴¹

Mindezek ellenére a döntés egyik leginkább idézett megállapításává vált,

hogy az Alkotmánytanács a véleménynyilvánítás szabadságát kiterjesztette az internethez való hozzáférés jogára⁴² így biztosítva neki alapjogi védelmet.⁴³

A jogalkotó a törvény által bevezetni kívánt új felelősségi formát egy korábban még nem létező, forradalmian új módszerrel teremtette meg. A törvényező egyik legszembevetőbb hiányossága, hogy nem foglalt állást a tekintetben, hogy az előfizetői terhelő kötelezettség megszegése polgári jogi, vagy inkább büntetőjogi felelősséget eredményez.

A büntetőjogi felelősség mellett szól, hogy maga az internet-hozzáférés felfüggesztése represszív jellegű, ami a büntetőjog sajátja, s ily módon büntetésnek tekinthető. E mellett pedig az újabb előfizetés tilalma intézkedés-ként értékelhető.⁴⁴ Ezzel a megközelítéssel az a probléma, hogy a büntetést nem a bíróság, hanem egy közigazgatási hatóság szabja ki. Másrészt pedig amennyiben az előfizető azonos a vétséget elkövető személlyel, lényegében ugyanazon cselekmény miatt két eljárás is indulhat ellene: egy a bíróság előtt, egy pedig a HADOPI előtt, ami sérti a *ne bis in idem* elvét.

Véleményem szerint helytelennek tekinthető az az általános elfogadott érvelés,⁴⁵ mely szerint ebben az esetben lényegében más személy cselekménye alapozza meg az előfizető felelősségére vonását. Az előfizetőt ugyanis nem a vétségi tényállásba beleillő fájlcserelés elkövetése miatt vonják felelősségre. A felelősségre vonás jogalapja az előfizető számára előírt kötelezettség, amely őt az internet-kapcsolatának szerzői jogot nem sértő használatának felügyeletére kötelezi.⁴⁶

Ezek a rendelkezések rendszertanilag nem a CPI büntetőjogi rendelkezéseket tárgyaló részében lettek elhelyezve, amiből arra lehet következtetni, hogy nem büntetőjogi felelősséget megalapozó tényállást kívánt létrehozni a jogalkotó. Erre utal az az idézett törvényhely⁴⁷ is, amely kizárja, hogy az előfizető szemben a kötelezettségszegés miatt büntetőeljárás induljon.

A rendelkezés így felfogható speciális polgári jogi felelősségi alakzatként,⁴⁸ ami eltér az általános felelősségtől a taxatív meghatározott kimentési okok miatt.

Az internetező kötelezettségét ez az elmélet kifejezetten polgári jogi kötelezettségként fogja fel. Speciális jellegét az is mutatja, hogy nem érvényesül a polgári jogi szankciók vagyoni viszonyokat helyreállító jellege, nincs kártérítés fizetési kötelezettség. „Arról van szó, hogy az internet felfüggesztésével a kár okára hatunk, megszüntetve ezzel a jogellenes helyzetet”,⁴⁹ ami indirekt módon reparációt is eredményez. Ez az elmélet biztosítja annak a lehetőségét, hogy az előfizető más cselekménye miatt legyen felelősségre vonva. A francia polgári jog is ismeri ugyanis a mögöttes felelősséget, például külön szabályok vonatkoznak a szülők gyermekük károkozása miatt fennálló felelősségére.

A polgári jogi felelősség tehát inkább megfelelt a jogalkotó szándékának, a törvénytervezet rendszertani és szó szerinti értelmezésének. Az Alkotmánytanács azonban büntetesként fogta fel az internet-hozzáférés felfüggesztését, az eljárást az ártatlanság vélelmével összefüggésben elemezte,⁵⁰ amivel egyértelműen a büntetőjogi felelősség felé elmozdulásra kényszerítette a jogalkotót.

1.2. A második HADOPI-törvény

A második törvény már a nevében is változást hoz az elsőhöz képest, mivel egyértelműen a szerzői művek *büntetőjogi* védelméről szól. Ezzel új megvilágításba helyezi a „*riposte graduée*” elvét, és az Alkotmánytanács döntésének értelmében egy új büntetőjogi tényállást hoz létre.

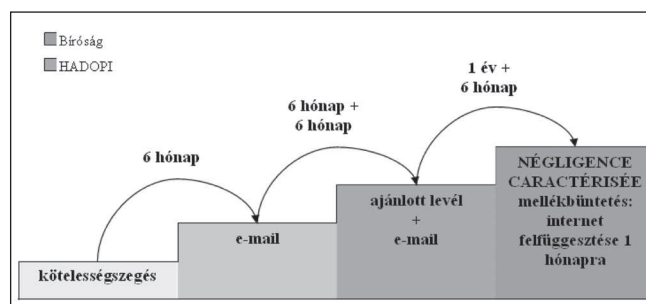
Egyrészt a már többször említett vétségi tényállásokat kiegészítették azal, hogy amennyiben interneten követik el őket, akkor mellékbüntetésként kiszabható az internet-szolgáltatás felfüggesztése maximum egy éves időtartamra, amely időtartam alatt más ISP-nél sem lehet előfizetni.⁵¹ Amennyiben az ISP nem tesz eleget a felfüggesztésnek, maximum 5000 € összegű büntetéssel sújtható.⁵²

Másrészt bevezették a francia jogrendszerben egészen idáig nem létező, szabálysértési tényállásként értékelhető *négligence caractérisée* fogalmát. Ennek megállapítása esetén mellékbüntetésként kiszabható az internet-hozzáférés felfüggesztése legfeljebb egy havi időtartamra,⁵³ az erre az időtartamra járó előfizetési díj teljesítésének kötelezettsége mellett. Azt azonban, hogy mit értenek pontosan a *négligence caractérisée* fogalmán, a tör-

vény nem tartalmazza. A kihágási tényállást rendeletben határozták meg⁵⁴ az alábbiak szerint: az előfizető jogszerű ok nélkül az internet-hozzáférést nem teszi biztonságossá, vagy ezeknek az eszközöknek a telepítésekor nem gondosan járt el. Ehhez két (konjunktív) feltételnek is meg kell valósulnia: az előfizetőt az internet-hozzáférés felügyeletét előíró kötelezettségének megszegése miatt a hatóság figyelmeztette, és a figyelmeztetést követő egy évben az internet-hozzáférést ismételtlen ily használták.⁵⁵

A bíróság előtt csak akkor indulhat meg az eljárás, ha a HADOPI második értesítésétől számított egy éven belül követik el a szabálysértést.⁵⁶ A hatóságnak ugyanis megmaradt az a hatásköre, hogy az internet felügyeletére vonatkozó kötelezettség megszegése esetén két ízben értesítse az előfizetőt. Így megvalósul a jogalkotók által kitűzött cél, nevezetesen azoknak az előfizetőknél a szankcionálása, akik hagyják, hogy más a szerzői jogot sértő módon használja az internet-kapcsolatukat.⁵⁷

Ha tehát pusztán az eljáró hatóságok szempontjából közelítjük meg a módosított rendszert, akkor azt láthatjuk, hogy az első két lépcsőben a HADOPI jár el, az utolsó lépcsőben, a tényleges büntetés kiszabása viszont – az Alkotmánytanács döntésének megfelelően – átkerült a bíróság hatáskörébe. Megállapítható továbbá az is, hogy a bíróság előtt az eljárás jogalapja már nem a kötelezettség megszegése, hanem a szabálysértési tényállás elkövetése. Az eljárás módosított menetét a 2. ábra mutatja be.

2. ábra: Az eljárás menete a második törvény szerint

Egyes képviselők a második törvény rendelkezéseit is megtámadták az Alkotmánytanács előtt.⁵⁸ Álláspontjuk szerint mivel az internet-hozzáférés a véleménynyilvánítás szabadsága keretében alapjogi védelemben részesül, korlátozása csak szigorú feltételekkel lehetséges. Másfelől pedig nem felel meg az államhatalmi ágak szétválasztásának, hogy a törvény értelmében a HADOPI részt vesz a bíróság döntésének végrehajtásában.

A *négligence caractérisée* kapcsán kifejtik, hogy a fogalom nem egyértelmű, ezért nem felel meg a bűncselekmények meghatározásával szemben

támasztott követelményeknek. A meghatározott mellékbüntetés a jogsértés súlyához képest aránytalan, főleg, ha figyelembe vesszük az internet-hozzáférés alapjogi jellegét. Ismételtlen hi-

vatkoznak az ártatlanság vélelmének és az ehhez kapcsolódó egyéb büntetőjogi alapelveknek a megsértésére. Ellentmondásos, hogy a képviselők éppen azon kimentési körülmény hiányára – nevezetesen annak bizonyítására, hogy más követte el a jogsértést – hivatkoznak, amit az eredeti törvényben kifogásoltak nehéz bizonyíthatósága miatt.

Az Alkotmánytanács szerint⁵⁹ a bíró mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy kiszabja-e ezt a mellékbüntetést, így ez nem ütközik az Alkotmány rendelkezéseibe. A testület azt is megállapította, hogy semmilyen alkotmányos elvet nem sért az, ha egy közigazgatási hatóság részt vesz a bírósági ítélet végrehajtásában. Ezen kívül kifejtette, hogy a tényállást a későbbiekben meghatározó rendelet vizsgálata nem tartozik a hatáskörébe.⁶⁰

Mivel az Alkotmánytanács zöld utat adott a „*riposte graduée*” rendszerének bevezetésére, a hatóság tagjait 2010 januárjában kinevezték. A HADOPI tényleges működésének megkezdésére azonban még hónapokat kellett várni.

1.3. A Franciaországban bevezetett rendszer elemzése

Az új tényállás és a már létező tényállások kapcsolatának elemzéséhez kiindulópontként meg kell jegyezni, hogy az új rendelkezések a vétség tényállási elemeiben változást nem hoztak, ezeket a módosítás csak a mellék-

büntetésként kiszabható internet-hozzáférés felfüggesztésének bevezetésében érintette. Ezeknek a bűncselekményeknek az elkövetője bárki lehet, de a mellékbüntetés csak előfizetővel szemben alkalmazható, vagyis az elkövetőnek egyben előfizetőnek is kell lennie, ha vele szemben a bíróság a mellékbüntetést kívánja kiszabni.⁶¹

A *négligence* *caractéristique* tényállása a vétségi tényállás mellett, azzal párhuzamosan létezik, 1500 € összegű büntetési tételével az átlagos internetező enyhébb felelősségre vonását teszi lehetővé.⁶² A rendeletben meghatározott tényállás elemzése alapján megállapítható, hogy hatálya azokra az előfizetőkre terjed ki, akik hagyják, hogy más az ő internet-kapcsolatukat felhasználva vétséget kövessen el. Másrészt az új tényállás bevezetése miatt az eljárás két szakaszának más a jogalapja: míg a hatóság a kötelezettség megszegése miatt indítja meg az eljárást, addig a bíróság már egy bűncselekmény elkövetése miatt jár el.

Nem egyértelmű, hogy mit jelent a tényállásban megfogalmazott jogszerű ok. A nyelvtani értelmezésből a *contrario* az következik, hogy ha valaki ilyen jogszerű ok fennállását tudja bizonyítani, akkor mentesülhet a büntetőjogi felelősségre vonás alól. Ezen okok meghatározására azonban a rendelet nem tér ki.

Kérdéses a vétségi és szabálysértési tényállások kapcsolata, főleg abban az esetben, ha mindkettőnek ugyanaz az elkövetője, másképp megfogalmazva: meg lehet állapítani a két bűncselekmény halmazát?⁶³

A törvény személyi hatálya az internet-előfizetőkre terjed ki. A korábban kifejtettek szerint a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából irreleváns az a gyakran hangoztatott érv, mely szerint a kiskorú gyermek fájlcsere miatt a szülőt büntetik meg. Indirekt módon igaz ez az állítás, viszont ténylegesen a szülőt nem a fájlcsere miatt vonják felelősségre, hanem azért, mert nem tett eleget annak a kötelezettségének, mely számára előírja az internet nem jogszerű módon történő használatát.

A törvény tárgyi hatálya ennél cizelláltabb problémákat okoz. Kérdéses, hogy melyek azok a technológiák, amelyek esetében egyáltalán szó lehet arról, hogy a kötelezettségzegést be tudják bizonyítani. A szerzői jogokat egyéb technológiák használatával is meg lehet sérteni, ilyen például a szintén népszerű *streaming*.⁶⁴

A jogalkotó eredeti szándéka szerint a törvény minden interneten elkövetett szerzői jogi jogsértést szankcionál, nem található benne semmiféle utalás az alkalmazott technológiára. Ennek egyik legfőbb oka valószínűleg az, hogy elkerüljék a DADVSI-törvény fiaskóját. Az Alkotmánytanács a DADVSI-törvényt részben éppen amiatt találta jogellenesnek, mert az kimondottan csak a fájlcsere lére vonatkozott volna, ami így diszkriminációt eredményezett.⁶⁵

Elméletileg tehát minden olyan technológia használata – így a *streaming* is⁶⁶ –, amellyel megvalósítható a védett művek többszörözése, nyilvános előadása, nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele vagy nyilvánosság-hoz közvetítése, és ez az előfizető internet-kapcsolatán keresztül valósul meg annak megfelelő védelme hiányában, kimeríti a kötelezettségzegés tényállását. A bizonyítási nehézségek miatt azonban a törvény hatálya gyakorlatilag csak a P2P-re terjed ki.⁶⁷ A tárgyi hatály kizárólagosságát igazolja az is, hogy a törvény egyik végrehajtási rendeletében az alábbi kifejezés szerepel: „használt P2P protokoll.”⁶⁸

Nem véletlenül terjedt tehát el a közutadban is, hogy a törvény a P2P fájlcsere lére vonatkozik, és sorra jelentek meg azok a cikkek, amelyek a megkerülésére, szabályainak kijátszására vonatkozó praktikákról szólnak. Ezek közül a legegyszerűbbnek a más technológiára (pl. a *streamingre*) való áttérés tűnik.

2. Nagy-Britannia

A francia minta után érdemes áttekinteni a brit verziót. Bár a három lépcsős rendszer itt is megtalálható, a brit megoldás alapvető eltérést mutat a franciához képest. Míg Franciaországban a bűncselekményi tényállás bevezetésével a jogpolitikai cél a fájlcsere lére visszaszorítása, a britek az egész eljárást a szerzői jogi jogosultak igényérvényesítésének megkönnyítése köré építették fel.

Nagy-Britanniában 2010 tavaszán fogadták el a fájlcsere lére visszaszorítását is célul kitűző Digital Economy Act 2010 nevű törvényt,⁶⁹ amely közvetlenül az ISP-k kötelezettségévé teszi az előfizetők értesítését, amennyiben arról értesülnek, hogy az előfizető szerzői jogot sértő módon használta az internet-hozzáférést. A rendelkezések hatálybalépéséhez és alkalmazásához azonban még hiányzik az Ofcom, a kommunikációs szektor szabályozását és versenyfelügyeletét végző hatóság által megalkotandó szabályzat.⁷⁰

A törvény az ISP-k kötelezettségévé teszi, hogy az előfizetőket értesítsék, ha a jogosultak bejelentése alapján az ő IP-címükről a szerzői jogok megsértését követték el. Ezen kívül az ISP-k feladata az egyes előfizetőkre tett bejelentések nyomon követése, és a jogosultak kérésére egy anonim lista készítése, amin azok az előfizetők szerepelnek, akik számára meghatározott számú értesítést küldtek ki (a szabályzattervezet alapján ez három értesítést jelentene).⁷¹ A jogosultak egy bírósági határozat segítségével megszerzhetik ezen előfizetők személyes adatait és peres eljárást indíthatnak jogaik érvényesítése érdekében.⁷²

Egyelőre az internet-szolgáltatás korlátozása vagy felfüggesztése a törvény szövegében nem szerepel. Mindössze arról rendelkezik,⁷³ hogy ennek feltételeit a miniszter állapítja majd meg, és végrehajtásuk szintén az ISP-k kötelezettsége lenne. Az intézkedéseket azokkal az előfizetőkkel szemben lehet majd alkalmazni, akik rákerülhetnek a jogosultak által kért listára.⁷⁴

Ezek a kötelezettségek a kormány elképzelései szerint az összes ISP-t terhelik majd, kivéve azokat, akiknél az interneten elkövetett szerzői jogi jogsértés szintje alacsony.⁷⁵ A gyakorlatban így a mobil ISP-kre a törvény nem vonatkozna, a vezetékes ISP-k közül is csak azokra, amelyek legalább 400 000 előfizetővel rendelkeznek.⁷⁶

A jogosult bejelentést tesz az ISP-nek, amennyiben tudomást szerez arról, hogy az előfizető az internet-hozzáférése révén megsértette a szerzői jogát. A jogosult abban az esetben is élhet a bejelentés lehetőségével, ha egy harmadik személy követte a fent meghatározott cselekményt akként, hogy az előfizető megengedte neki az internet-hozzáféréseinek használatát.⁷⁷ A bejelentésnek – egyebek mellett – tartalmaznia kell a jogsértés leírását az azt alátámasztó bizonyítékokkal együtt. Szerepelnie kell benne az előfizető IP-címének és a bizonyíték megszerzésének időpontjának is.⁷⁸

A jogosultnak a bejelentést a törvény szerint a bizonyíték megszerzésétől számított egy hónapon belül kell az ISP-nek elküldenie.⁷⁹ Az Ofcom szabályzattervezete ezt az egy hónapos időtartamot mindössze tíz munkanapra kívánja lerövidíteni,⁸⁰ valamint kiegészíti, pontosítja a bejelentés tartalmi elemeit.⁸¹

Ezt követően az ISP a bejelentés kézhezvételétől számított egy hónapon (az Ofcom szabályzattervezete szerint tíz munkanapon)⁸² belül értesítést küld az előfizető e-mail vagy postacímére,⁸³ amely egyebek mellett tartalmazza a bejelentést tevő nevét, a jogsértés leírását és az azt alátámasztó bizonyítékokat.⁸⁴

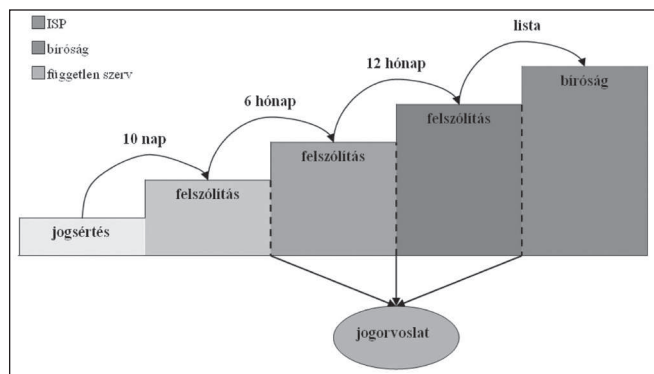
Az ISP-knek a bejelentéseket 12 hónapon át meg kell őrizniük.⁸⁵ A második figyelmeztetést hat hónapos időtartamon belül akkor lehet elküldeni, ha az újabb bejelentés (nem feltétlenül ugyanattól a jogosulttól) az első figyelmeztetéstől számított egy hónap lejárta követően érkezett.⁸⁶ A harmadik figyelmeztetés a másodikról számított egy hónap lejárta követően postázható, amennyiben az első bejelentés és a harmadik figyelmeztetést megalapozó bejelentés között kevesebb, mint 12 hónap telt el.⁸⁷

A jogosult kérésére az ISP egy listát készít azokról a felhasználókról, akiknek 12 hónapon belül három értesítést küldtek ki.⁸⁸

A tervek szerint az eljárás további menete az alábbi lenne: bírósági határozattal a jogosult az ISP-től megszerzi a listán szereplő IP-címek egy részéhez vagy valamennyi IP-címhez tartozó előfizető nevét és címét. Majd a jogosult maga küld egy utolsó figyelmeztető levelet, amelyben felszólítja az előfizetőt a jogsértő magatartás abbahagyására, és tájékoztatja őt arról, hogy igényét bíróság előtt fogja érvényesíteni, ha az előfizető a felszólításnak nem tesz eleget. Ha az előfizető ezt a felszólítást is figyelmen kívül hagyja, a jogosult bírósághoz fordul.⁸⁹

Az eljárás menetét a 3. ábra mutatja be.

A francia minta után érdemes áttekinteni a brit verziót. Bár a három lépcsős rendszer itt is megtalálható, a brit megoldás alapvető eltérést mutat a franciához képest. Míg Franciaországban a bűncselekményi tényállás bevezetésével a jogpolitikai cél a fájlcsere lére visszaszorítása, a britek az egész eljárást a szerzői jogi jogosultak igényérvényesítésének megkönnyítése köré építették fel.

3. ábra: A brit rendszer működése

A szó szoros értelmében véve a britek által bevezetett megoldás nem tekinthető „fokozatos válasznak”. Annak ellenére, hogy az előfizetőt többször is felszólítják a jogsértő cselekmény abbahagyására, további szankcióként még nem alkalmazható az internet-hozzáférés korlátozása vagy felfüggesztése, bár ennek elvi lehetősége nincs kizárva.

A törvény elsődleges célja a szerzői jogi jogosultak jogérvényesítésének megkönnyítése az ISP-ktől megszerzett lista segítségével, de a jogosultak számára a hagyományos út igénybevétele továbbra is adott.

A jogosultak a bírósági határozat megszerzéséig csak az előfizetők IP-címét ismerik. A szerzői jogi jogosultak helyeseltető módon csak a bírósági határozat megszerzését követően ismerhetik meg az előfizetők személyes adatait.

A törvény, és főleg a szabályzattervezet pozitív vonása, hogy a francia megoldással ellentétben az előfizetők jogorvoslatához való jogát részletesen kifejti, és ezt számukra már az első figyelmeztetés elküldését követően is lehetővé teszi.

Az előfizetőnek azonban gyakorlati nehézséget okozhat annak bizonyítása, hogy a jogsértést nem ő követte el.

3. Írország

A többi vizsgált államtól eltérően az ír megoldás különlegességét az adja, hogy a „*riposte graduée*” rendszerének bevezetése nem törvényen alapul. Írországban a négy legnagyobb lemezkiadót (*EMI Records, Sony Music, Universal Music, Warner Music*) tömörítő szervezet a bíróság előtt eljárást indított a legnagyobb ISP, az *Eircom* ellen. A perben végül egyezség született, amelynek szövegét nem hozták nyilvánosságra, azonban a bíróság végzéssel jóváhagyta azt.⁹⁰ Így egyedül ennek a végzésnek a szövege alapján szerezhetünk ismereteket a rendszer működéséről.⁹¹ Jóllehet az egyezség hatálya csak egy ISP-re és annak előfizetőire terjed ki, az egyszerűbb megfogalmazás érdekében indokolt az ír rendszer kifejezés használata.

A végzés szövege alapján a felek egy erre szakosodott céget, a *DtecNetet* bízzák meg a P2P-hálózatok ellenőrzésével, aki jelzi a lemezkiadóknak, ha jogsértést észlel. Ezt az információt azután az érintett lemezkiadó továbbítja az *Eircom*nak, aki az első jogsértés esetén az előfizetési számla mellett küld egy értesítést az előfizetőnek a feltételezett jogsértés tényéről, az elkövetés idejéről, valamint a jogsértéssel érintett, szerzői jogi védelem alatt álló műről. Az előfizetőnek tizennégy napos határidő áll a rendelkezésére a jogsértés megszüntetésére, a számítógép megfelelő védelmének biztosítására, használatának tájékoztatására.

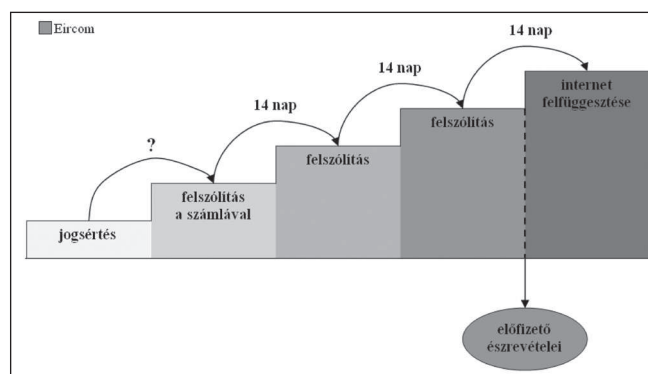
A határidő lejártát követően elkövetett újabb jogsértés esetén az *Eircom* már egy hivatalos felszólító levelet küld az előfizetőnek.

A harmadik jogsértés esetén ismét küldenek egy felszólítást az előfizetőnek, tizennégy napos határidőt adva neki, amely során észrevételeit eljuttathatja az *Eircom*nak. Ha az *Eircom* a jogsértés fennállását állapítja meg, az előfizető internet-hozzáférést felfüggeszti.

Az első két tájékoztatás elküldése automatizált módon történik, a harmadik jogsértés esetén viszont már a jogsértés fennállását az *Eircom*nak meg

kell vizsgálnia, az internet-hozzáférés felfüggesztésére csak ezután van lehetőség.

Az internet-hozzáférés felfüggesztését egyébként az *Eircom* általános szerződési feltételei lehetővé teszik. Ezek ugyanis úgy rendelkeznek, hogy az előfizetőnek kötelezettsége, hogy a hozzáférést ne használja jogsértő (pl. szerzői jogokat sértő) módon, másrészt pedig lehetőséget biztosít az *Eircom*nak a szerződés megszüntetésére, amennyiben az abban rögzítetteket az előfizető megszegi.⁹² A rendszer működését a 4. ábra szemlélteti.

4. ábra: Az ír rendszer működése

Az egyezséget jóváhagyó bírósági végzés központi részét képezte az adatvédelmi biztos által felvetett adatvédelmi aggályokra való reagálás. A bíró álláspontja szerint alaptalanok ezek a félelmek, mivel mind a *DtecNet* és a lemezkiadók, mind a lemezkiadók és az *Eircom* csak IP-címeket adnak át egymásnak, ami pedig nem alkalmas az előfizető személyazonosságának megállapítására.⁹³

A egyezség legnagyobb hibája a titkossága. A megállapodás pontos szövege ugyanis nem érhető el, konkrét rendelkezéseket ezzel kapcsolatban az *Eircom* általános szerződési feltételei sem tartalmaznak. Egy ilyen horderejű intézkedés bevezetéséhez, amely a lakosság meghatározó részét érinti, elengedhetetlennek tűnt volna a végleges szöveg nyilvánosságra hozása.

A rendszer működéséről a gyakorlatban a *DtecNet* korábbi gyakorlatára alapján kaphatunk képet. A *DtecNet* az ISP-ktől függetlenül működik, egy egyedi BitTorrent kliensprogram segítségével – ami egyébként a hagyományos kliensprogramokhoz hasonlóan működik – ellenőrzi az azonos hálózatot használók IP-címét. A hagyományhoz hasonló módon a kliensprogram segítségével „letöltik” a kívánt fájlokat, amelyeket a *DtecNet* egy biztonságos szerveren tárol.⁹⁴ A változot technikai eljárás miatt az egyezség csak a P2P-n elkövetett jogsértésekre vonatkozik.

Külön érdekesség az ír rendszerben, hogy az diszkriminációhoz vezethet, hiszen a lemezkiadók jelenleg csak az *Eircom*mal kötöttek ilyen egyezséget, a többi ISP-vel nem. Habár eljárást indítottak ellenük is,⁹⁵ a többi ISP (legfőképp a *UPC*) egyelőre mindent megtesz annak érdekében, hogy ne kelljen bevezetniük egy hasonló rendszert.⁹⁶

Az internet-hozzáférésnek az előfizetői szerződés megszüntetésével való felfüggesztése ahhoz a furcsa eredményhez vezet, hogy az *Eircom* az egyezségben önként vállalta az előfizetői számának csökkenését.

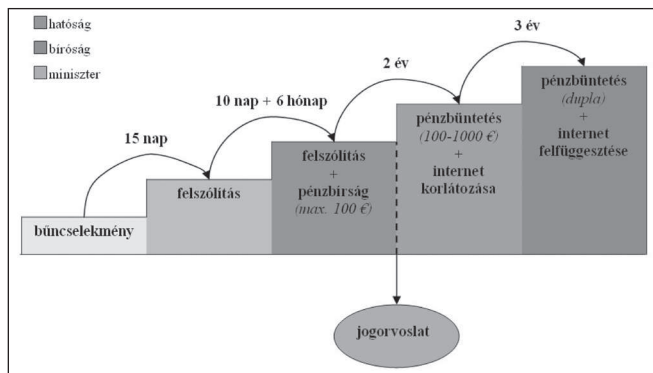
4. Belgium

A 2010 áprilisában egy szenátor belga Szenátus elé terjesztett egy törvényjavaslatot, amelynek tárgya az interneten lévő kulturális alkotások védelme.⁹⁷

A törvényjavaslat indokolása szerint az illegális letöltésekre a jogalkotónak egy átfogó, ám a technológiai sajátosságokhoz igazodó választ kell adnia. Ennek megfelelően a törvényjavaslat nem csak a fokozatos választ kívánja meghonosítani, hanem lehetőséget biztosítana az ISP-knek és a közös jogkezelő szervezeteknek arra, hogy megállapodást kössenek a jogszerűen végezhető fájlcsere feltételeiről.⁹⁸ Ettől a lehetőségtől eltérően azonban a törvényjavaslat megtiltana az internet-hozzáférést keresztl

szervi vagy szomszédos jogok által védett művek cseréjét megvalósító használatát, és a jogosultak engedélye nélkül az ilyen művek letöltését.⁹⁹

Amennyiben a fájlcserelés bűncselekményt valósít meg, egy négy lépcsőfokból álló, hatóság és bíróság előtt lezajló eljárás indul meg. (Lásd: 5. ábra)

5. ábra: A belga rendszer működése

Ha az előfizető a jogellenes fájlcserelés bűncselekményét követi el, az illetékes hatóság tagjai a bűncselekmény megállapításától számított 15 napon belül az ISP-n keresztül felszólítást küldenek neki. Ebben felszólítják őt a törvény rendelkezéseinek tiszteletben tartására, azaz tulajdonképpen a jogsértő fájlcserelés abbahagyására. A HADOPI-törvényhez hasonlóan ebben az esetben is csak a bűncselekmény elkövetésének pontos időpontjáról tájékoztatják az előfizetőt, míg az érintett művekről nem. Az előfizető a felszólításra reagálhat, előadhatja észrevételeit, továbbá felvilágosítást kérhet az érintett művek tartalmáról.¹⁰⁰

Az eljárást lefolytató tisztviselőknek egyrészt joguk van a szükséges információkat megszerezni annak megállapításához, hogy a törvény rendelkezéseit betartották-e, másrészt pedig az ISP-től megszerezhetik az előfizető adatait (név, cím, e-mail cím, telefonszám). Ezeket az adatokat azonban csak a hatáskörük gyakorlásához szükséges ideig tárolhatják.¹⁰¹

Az első felszólítás elküldésétől számított hat hónapos időtartamon belül elkövetett újabb bűncselekmény esetén, annak megállapításától számított tíz napon belül már ajánlott levél útján is értesítik az előfizetőt. Ekkor egy legfeljebb 100 € összegig terjedő pénzbírságot is kiszabnak. A felszólítás elküldésének dátumától számított 15 napon belül az előfizető az illetékes miniszternél a kiszabott bírság miatt jogorvoslati kérelmet terjeszthet elő, akinek a beadvány kézhezvételétől számított két hónapon belül döntést kell hoznia.¹⁰²

A jogorvoslati határidő lejártától, illetve a miniszter döntését követő két éven belül elkövetett újabb bűncselekmény esetén az ügy átkerül az ügyészséghez, amely megindítja a büntetőeljárást. Az elkövető 100–1000 € összegig terjedő pénzbüntetéssel, és a bíróság által meghatározott ideig az internet-hozzáféréseinek korlátozásával büntethető.¹⁰³ A javaslat indokolása szerint ez a fájlcserelést tenné gyakorlatilag lehetetlenné az előfizető számára, a böngészést, e-mailezést azonban nem érintené. A büntetést itt is az ISP hajtáná végre, az előfizetőnek díjat ez előfizetőnek továbbra is fizetnie kellene. Ellentétben a francia megoldással, az előfizető köthetne más ISP-vel szerződést – amennyiben vállalja az ebből eredő költségeket –, de a korlátozás ebben az esetben is fennállna.¹⁰⁴ Ezáltal az előfizető szerződéskötési szabadsága nem szenved csorbát, nem akadályozzák abban, hogy kedvezőbb feltételekkel kössön új szerződést.

Utolsó lépcsőként pedig három éven belül elkövetett visszaesés esetén a pénzbüntetést a bíróság megduplázhathatja, és az internet-hozzáférést felfüggesztheti.¹⁰⁵ A törvény sajnos nem pontosítja a határidő számításának kezdő időpontját. A megszüntetés végrehajtásának körülményeire a felfüggesztésnél elmondottak irányadók, azzal a kiegészítéssel, hogy felfüggesztés a „triple play” előfizetések esetében itt is csak az internetre vonatkozik.¹⁰⁶

A rendelkezések betartása érdekében ez a törvényjavaslat is büntetni rendel, ha az ISP-k nem hajtják végre a bíróság ítéletét.¹⁰⁷

A törvényjavaslat értelmében Belgiumban is felállítanának egy hatóságot, amelyet a HADOPI-val ellentétben pusztán a törvény végrehajtásának felügyeletével és javaslattevő hatáskörrel ruházna fel a jogalkotó.¹⁰⁸

A törvényjavaslat legszembetűnőbb hiányossága, hogy nincs meghatározva, ki jogosult az eljárást megindítani. Ez vajon azt jelentené, hogy az il-

letékes hatóság tagjai hivatalból, maguk kötelesek a bűncselekményeket felderíteni és az eljárást megindítani?

A másik probléma a szöveg megfogalmazásával, hogy míg a franciák igyekeztek kiközösíteni azt, hogy más cselekménye miatt az előfizetőt terheljék a jogkövetkezmények az előfizetőt terhelő kötelezettség bevezetésével, addig itt ilyen törekvésre utaló kifejezés nincs. A javaslat szerint maga a fájlcserelés cselekménye lenne büntetendő, a kívülálló személy által okozott jogsértés miatti felelősségre vonás megalapozza a javaslat bírálatát.

A törvény hatálya kifejezetten a P2P hálózatokra terjedne ki, ami pedig – amennyiben elfogadjuk a francia Alkotmánytanács DADVSI-törvény kapcsán kifejtett érvelését¹⁰⁹ – diszkriminációt eredményezhet az előfizetők között. Ennek az érvnek a felhasználásával a „riposte graduée” ellenzői akár sikerrel léphetnek fel a javaslat ellen.

A javaslat pozitívuma, hogy az egyes fokozatokat valóban a szankciók közötti különbségek határozzák meg. Az, hogy már a második lépcsőfok elérése esetén pénzbírságot szabnak ki, valószínűleg nagyobb visszatartó erőt jelent, mint egy egyszerű felszólító levél küldése. Ugyanez elmondható az internet-hozzáférés felfüggesztését megelőző korlátozásról is. A francia megoldáshoz képest a pénzbüntetés büntetési tételei lényegesen alacsonyabbak, ami jobban megfelel a törvény jogpolitikai indokának, viszont az egyes lépcsőfokok között megállapított határidő (különösen az utolsó lépcsőfok esetén megállapított három év) ehhez képest túl hosszúnak tűnik.

Okulva a franciák hibáiból ez a törvényjavaslat már eleve két részre bontja az eljárást, és az internet korlátozását, illetve felfüggesztését a bíróságra bízza. Üdvözlendő ezen kívül, hogy nem maradt ki a javaslatból az előfizető jogorvoslatához való joga, amellyel már a második felszólítással együtt írótt pénzbírság ellen élhet.

A 2010 márciusában a Szenátus elé terjesztett, jogdíjátalányt bevezetését szorgalmazó törvényjavaslat miatt azonban ennek a javaslatnak kétséges a sorsa.¹¹⁰

5. Záró gondolatok

A bemutatott rendszereket legegyszerűbben az 1. táblázat segítségével lehet összefoglalni.

A négy rendszer között a legszembetűnőbb különbség az, hogy Írország kivételével mindenhol törvényi szintű szabályozás útjára terelték a kérdés megoldását.

Elgondolkodtat az a körülmény is, hogy a négy vizsgált megoldás közül három magát a fájlcserelést kívánja a szankcionálni, míg a francia jogalkotó létrehozott erre egy külön tényállást.

A vizsgált modellek eléggé különböznek abban, hogy kik jogosultak az eljárás megindítására. Egyes megoldások szerint csak a szerzők, a francia modell szerint a jogvédő szervezetek jogosultak az eljárás kezdeményezésére, az íreknél pedig a lemezkiadók az eljárás megindítói. Ebben már tükröződnek a rendszerek bevezetése mögött meghúzódó különböző érdekek.

Az eljárás lépcsőinél a legérdekesebb annak a körülménynek a vizsgálata, hogy az eljárás mely szereplője milyen adatot kezelhet, és ki az, aki elrendelheti az internet-hozzáférés felfüggesztését. Ez egyben annak vizsgálatát is jelenti, hogy az IP-címet személyes adatnak minősítjük-e. Egy 2007-ben hozott francia ítélet¹¹¹ szerint az IP-címet nem személyhez, hanem pusztán a számítógéphez kapcsolódnak, így nem tekinthetők személyes adatnak. Ezzel szemben az Alkotmánytanács első HADOPI-döntésében implicit módon kimondta személyes adat jellegüket.¹¹²

A francia megoldás alapján az adatokat a hatóság kezeli, az ISP-k mindössze az előfizetők azonosítását és az értesítéseket küldik. A belga rendszerben az, hogy a harmadik lépcsőfoktól kezdődően már a bíróság jár el, feltételezi, hogy rálátással bír az adatkezelésre.

Ezzel párhuzamba állítható, hogy míg az ír rendszerben az internet felfüggesztéséhez szükséges feltételek fennállásáról maguk az ISP-k határoznak, addig a francia és belga megoldás szerint ehhez mindenképpen bírói döntés szükséges.

A vizsgált esetekben az előfizetőknek arra minden esetben joguk van, hogy a felszólító levelekre reagáljanak, észrevételeiket eljuttassák az illetékes szervnek. Írország kivételével minden vizsgált államban szabályozzák a jogorvoslat lehetőségét is. A belga rendszerben például először a pénzbírság kiszabása ellen lehet jogorvoslattal élni.

	Franciaország	Nagy-Britannia	Írország	Belgium
Szabályozás módja	törvény	törvény	felek megállapodása	törvény
Eljárás jogalapja	előfizetőt terhelő kötelezettség megszegése	fájlcsere	fájlcsere	fájlcsere
Eljárás megindítására jogosultak	jogvédő szervezetek, ügyész	szervek	lemezkiadók	nincs adat
1. lépcső	figyelmeztetés (HADOPI + ISP)	figyelmeztetés (ISP)	figyelmeztetés (ISP)	figyelmeztetés (tisztségviselő)
2. lépcső	figyelmeztetés (HADOPI + ISP)	figyelmeztetés (ISP)	figyelmeztetés (ISP)	figyelmeztetés + bírság (tisztségviselő)
3. lépcső	internet felfüggesztése + pénzbüntetés (bírság + ISP)	figyelmeztetés (ISP)	figyelmeztetés + internet hozzáférés felfüggesztése (ISP)	internet korlátozása + pénzbüntetés (bírság)
4. lépcső	–	jogosult a bírósághoz fordul	–	internet felfüggesztése + pénzbüntetés (bírság)
Felhasználó azonosítása	hatóság, ISP	ISP, bíróság	ISP	tisztségviselő, bíróság, ISP
Jogorvoslat	3. lépcső	1. lépcső	–	2. lépcső

1. táblázat Összefoglalás

A fenti megoldások mind a P2P elleni küzdelmet állították a középpontba. A HADOPI-törvények hatását vizsgáló 2010 márciusában készült francia felmérés¹¹³ arra a következtetésre jutott, hogy a törvény hatályba lépése után a P2P használók 15%-a hagyott fel ezzel a tevékenységgel. Ezeknek a felhasználóknak a kétharmada viszont áttért a törvény hatálya alá nem tartozó más módszer használatára. Sőt, a tanulmány szerint a kalózok száma 3%-kal emelkedett, igaz ebbe beletartoznak az egyéb technikákat használók is.

A fenti megoldások mind a P2P elleni küzdelmet állították a középpontba. A HADOPI-törvények hatását vizsgáló 2010 márciusában készült francia felmérés arra a következtetésre jutott, hogy a törvény hatályba lépése után a P2P használók 15%-a hagyott fel ezzel a tevékenységgel. Ezeknek a felhasználóknak a kétharmada viszont áttért a törvény hatálya alá nem tartozó más módszer használatára. Sőt, a tanulmány szerint a kalózok száma 3%-kal emelkedett, igaz ebbe beletartoznak az egyéb technikákat használók is.

Ezzel az adatokkal azonban nem árt óvatosan bánni. Tekintettel arra, hogy a kézirat lezárásának időpontjában még egyik rendszer sem kezdte meg ténylegesen a működését, így a „fokozatos válasz” hatékonyságáról csak később tudunk pontos képet alkotni. Mivel ezeknek a megoldásoknak közös jellemzője, hogy az egyes lépcsőfokok között meghatározott időtartamnak kell eltelnie, így még pár év szükséges ahhoz, hogy kiderüljön, beváltják-e a hozzájuk fűzött reményeket.

Jegyzetek

- Erről lásd: Mezei Péter: A sárkány levágott feje helyére mindig kettő új nő? A fájlcsere szembeli küzdelem a P2P szolgáltatók, a felhasználók és az internetszolgáltatók felelősségének fényében, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2009/3. p. 5-74., Mezei Péter – Németh László: Mozgásban a fájlmegosztók – negyedik generációs fájlcsere a láthatáron? Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2010/2. p. 51–82.
- Dél-Koreában már a francia törvényt megelőzően hatályba lépett a fokozatos válaszlól szóló törvény.
- Részletes kronológia a törvényhozási folyamatról: Calmont, Sébastien: Le feuillet HADOPI, 26 octobre 2009 http://www.irpi.cci.fr/upload/pdf/etudes_juri/09_IRPI_feuilleton_HADOPI.pdf [2010.10.04.]
- Code de la propriété intellectuelle (Továbbiakban: CPI) article L335-3.
- Loi n° 2006-961 du 1er août 2006 relative au droit d'auteur et aux droits voisins dans la société de l'information. A törvény az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelvét implementálta.
- Erről lásd: Derieux, Emmanuel – Granchet, Agnès: Lutte contre le téléchargement illégal. Lois DADVSI et HADOPI. Éditions Lamy, 2010, p. 113–115.
- Décision n° 2006-540 DC du 27 juillet 2006.
- Derieux, Emmanuel – Granchet, Agnès: i. m. p. 102–109.
- A javaslat Alkotmánytanács döntésével nem érintett részeit kihírdették, így azok hatályba léptek.
- Az Alkotmánytanács mindössze a jogosultak büntetőeljárásban érvényesíteni kívánt polgári jogi igényéről szóló rendelkezéseket találta alkotmányellenesnek. Décision n° 2009-590 DC du 22 octobre 2009 14. pont <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank/download/cc-2009590dc.pdf> [2010.10.04.]. Elképzelhető, hogy ezt a lehetőséget egy újabb HADOPI-törvényben fogja rendezni a francia jogalkotó. Erről lásd: Rousseau, Dominique: Après Hadopi 1 et Hadopi 2, Hadopi 3? La décision du Conseil constitutionnel du 22 octobre 2009, L'Égipresse N° 267, décembre 2009, p. 173–174.
- Décret n° 2010-236 du 5 mars 2010 relatif au traitement automatisé de données à caractère personnel autorisé par l'article L. 331-29 du code de la propriété intellectuelle dénommé « Système de gestion des mesures pour la protection des œuvres sur internet », Décret n° 2010-695 du 25 juin 2010 instituant une contravention de négligence caractérisée protégeant la propriété littéraire et artistique sur internet, Décret n° 2010-872 du 26 juillet 2010 relatif à la procédure devant la commission de protection des droits de la Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet, Décret n° 2010-1057 du 3 septembre 2010 modifiant le décret n° 2010-236 du 5 mars 2010 relatif au traitement automatisé de données à caractère personnel autorisé par l'article L. 331-29 du code de la propriété intellectuelle dénommé « Système de gestion des mesures pour la protection des œuvres sur internet ».

- 12 Projet de loi favorisant la diffusion et la protection des créations sur internet, adopté le 13 mai 2009, N° 81 Sénat <http://www.senat.fr/leg/tas08-081.pdf> [2010.10.04.].
- 13 Haute autorité pour la diffusion des oeuvres et la protection des droits sur internet (www.hadoopi.fr). A továbbiakban: HADOPI.
- 14 CPI article L331-12. (A HADOPI-törvény a CPI-t jelentősen módosítja. Az ésszerűbb jelölés érdekében a hivatkozás a CPI-be kerülő szám alapján történik.)
- 15 CPI article L331-13.
- 16 Macrez, Franck – Gossa, Julien: Surveillance et sécurisation: ce que l'Hadopi rate. A propos de la „petite loi” „Création et Internet”. Revue Lamy Droit de l'Immatériel, N°50, juin 2009, p. 79.
- 17 CPI article L336-3.
- 18 CPI article L331-24.
- 19 CPI article L331-26.
- 20 CPI article L.31-26. Az értesítés történhet más módon is, ha az megfelelően bizonyítja értesítés elküldésének időpontját.
- 21 CPI article L331-26.
- 22 CPI article L331-26. Az előfizető HADOPI-hoz címzett levelében felvilágosítást kérhet az érintett művekről.
- 23 CPI article L331-26.
- 24 CPI article L331-27.
- 25 CPI article L331-33.
- 26 CPI article L331-30.
- 27 CPI article L331-31, CPI article L.331-33.
- 28 CPI article L331-27.
- 29 CPI article L.331-28.
- 30 CPI article L331-29.
- 31 Observations du gouvernement 2009-580 DC <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/2009/2009-580-dc/observations-du-gouvernement.49321.html> [2010.10.04.].
- 32 CPI article L336-3.
- 33 CPI article L336-3.
- 34 Saisine par 60 députés – 2009-580 DC. (<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/2009/2009-580-dc/saisine-par-60-deputes.46884.html>), Observations du gouvernement 2009-580 DC.
- 35 Décision n° 2009-580 DC du 10 juin 2009.
- 36 Loi n° 2009-669 du 12 juin 2009 favorisant la diffusion et la protection de la création sur internet. A kihirdetett rendelkezések elemzése: Derieux, Emmanuel: Diffusion et protection de la création sur Internet. À propos de la loi du 12 juin 2009. La semaine juridique – Édition générale, n°26, 22 juin 2009, p. 12–15.. A törvényjavaslat és az Alkotmánytanács döntésének elemzése: Gautron, Allan: La „réponse graduée” (à nouveau) épinglée par le Conseil constitutionnel. Ou la délicate adéquation des moyens aux fins, Revue Lamy Droit de l'Immatériel, N° 51, juillet 2009, p. 63–73.
- 37 Décision n° 93-325 DC, 13 août 1993.
- 38 Boubekeur, Iliana: De la „loi HADOPI” à la „loi HADOPI 2”. Analyse de la décision du Conseil constitutionnel 2009-580 DC et de ses conséquences, Revue Lamy Droit de l'Immatériel, N° 51 juillet 2009., p. 110.
- 39 Boubekeur, Iliana i. m. p. 110.
- 40 Décision n° 2009-580 DC – 10 juin 2009. Loi favorisant la diffusion et la protection de la création sur internet, Les cahiers du Conseil constitutionnel, Cahier n° 27, p. 14. http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank/download/2009-580DC-ccc_580dc.pdf [2010.10.04.]
- 41 Az ártatlanság vélelmével kapcsolatban: Feldman, Jean-Philippe: Le Conseil constitutionnel, la loi „Hadopi” et la présomption d'innocence, La semaine juridique – Édition générale, N° 28, 6 juillet 2009, p. 25–28.
- 42 Ezzel kapcsolatban: Strowel, Alain: Internet Piracy as a Wake-up Call for Copyright Law Makers – Is the „Graduated Response” a Good Reply?, The WIPO Journal, n° 1 2009, p. 81–84.
- 43 Vita tárgyat képezheti, hogy az internethez való hozzáférés önmagában alapjog-e. Finnországban egy bírói döntés kiállt ezen megítélés mellett. (Finn „CSS-ügy”, Helsinki Fellebbviteli Bíróság: 22.05.2008 1427). A francia szakirodalomban ennek megítélése még nem egyértelmű, lásd: Verpeaux, Michel: La liberté de communication avant tout. La censure de la loi Hadopi 1 par le Conseil constitutionnel, La semaine juridique – Édition générale, N° 39, 21 septembre 2009, p. 46–52., Marino, Laure: Le droit d'accès à internet, nouveau droit fondamentale, Recueil Dalloz, n° 30, 2009, p. 2045-2046.
- 44 A szankció dogmatikai besorolásáról lásd: Dreyfus, Bruno: Quelle est la nature de la mesure de suspension de l'accès à internet prévue par le projet de loi „Création et Internet”?, Revue Lamy Droit de l'Immatériel, n°49, mai 2009, p. 96–100.
- 45 Ezt az érvet a képviselők is felhozták az Alkotmánytanácshoz benyújtott, már idézett beadványukban.
- 46 A kormány álláspontja ezzel egyező: Observations du gouvernement 2009-580 DC.
- 47 Lásd: 33. lábjegyzet
- 48 Erről: Gleize, Bérengère: La responsabilité civile dans la loi „Création et Internet”, Revue Lamy Droit Civil, n° 64, octobre 2009, p. 18–23.
- 49 Gleize, Bérengère i. m. p. 19.
- 50 Bruguière, Jean-Michel: Loi „sur la protection de la création sur internet”: mais à qui joue le Conseil constitutionnel?, Recueil Dalloz, n° 26 2009, p. 1771.
- 51 CPI article L335-7.
- 52 CPI article L335-7.
- 53 CPI article L335-7-1.
- 54 A Code pénal article 111-2 értelmében a kihágási tényállásokat rendeletben határozzák meg.
- 55 Décret n° 2010-695 du 25 juin 2010 instituant une contravention de négligence caractérisée protégeant la propriété littéraire et artistique sur internet article 1. (CPI article R335-5)
- 56 CPI article L.335-7-1
- 57 Lásd: Rapport n° 1841 de l'Assemblée nationale fait au nom de la commission des affaires culturelles et de l'éducation, par Franck Riester, député, déposé le 16 juillet 2009 p. 6. <http://www.assemblee-nationale.fr/13/pdf/rapports/r1841.pdf> [2010.10.04.].
- 58 Saisine par 60 députés – 2009-590 DC, <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/2009/2009-590-dc/saisine-par-60-deputes.48009.html> [2010.10.04.], Observations du Gouvernement 2009-590 DC, <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/2009/2009-590-dc/observations-du-gouvernement.48754.html> [2010.10.04.], 60 députés – réplique 2009-590 DC <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/2009/2009-590-dc/60-deputes-replique.48755.html> [2010.10.04.].
- 59 Décision n° 2009-590 DC du 22 octobre 2009.
- 60 Az Alkotmány article 61. értelmében az Alkotmánytanács csak még ki nem hirdetett törvények alkotmányossági felülvizsgálatát végzi, illetve az article 54. értelmében vizsgálhatja, hogy egy ratifikálni kívánt nemzetközi szerződés nem tartalmaz-e az Alkotmánnyal ellentétes rendelkezést. Egyéb jogforrás vizsgálata nem terjed ki a hatásköre.
- 61 Marino, Laure: La loi du 28 octobre 2009 relative à la protection pénale de la propriété littéraire et artistique sur internet (dite HADOPI 2), Recueil Dalloz, n° 3, 21 janvier 2010, p. 162.
- 62 CP 131-13. article.
- 63 A HADOPI-törvény a négligence caratérésén kívül más bűncselekményi tényállásokkal is kiegészítette a CPI-t. Összefoglaló táblázat ezekről a bűncselekményekről: Circulaire ministérielle du 6 août 2010 relative à la présentation des lois n° 2009-669 du 12 juin 2009, favorisant la diffusion et la protection des créations sur Internet, et n° 2009-1311 du 28 octobre 2009 relative à la protection pénale de la propriété littéraire et artistique sur Internet, ainsi que de leurs décrets d'application p. 9–10. http://www.textes.justice.gouv.fr/art_pix/JUSD1021268C.pdf [2010.10.04.].
- 64 A streaming előnye, hogy a mű másolat készítése nélkül, azonnal elérhető és élvezhető.
- 65 Décision n° 2006-540 DC du 27 juillet 2006.
- 66 Singh, Asim: Le streaming et la loi „Création et Internet”, Revue Lamy Droit de l'Immatériel, n° 50, juin 2009, p. 92–93.
- 67 Macrez, Franck – Gossa, Julien: Surveillance et sécurisation: ce que l'Hadopi rate. A propos de la „petite loi” „Création et Internet”. Revue Lamy Droit de l'Immatériel, N°50, juin 2009., p. 80–83.
- 68 Décret n° 2010-236 du 5 mars 2010, Annexe.
- 69 Digital Economy Act 2010, 2010 c. 24. A törvény a Communications Act 2003 nevű törvényt módosítja, a törvényhelyekre a CA-ba kerülő számuk alapján hivatkozik.
- 70 Explanatory Notes, Digital Economy Act 2010, p. 5. http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/24/pdfs/ukpgaen_20100024_en.pdf [2010.10.04.] A szabályzat tervezetét az OFCOM 2010. május 28-án közzétette honlapján. Online Infringement of Copyright and the Digital Economy Act 2010. Draft Initial Obligations Code (továbbiakban: DIOC) <http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/consultations/copyright-infringement/summary/condoc.pdf> [2010.10.04.].
- 71 DIOC p. 22.
- 72 Explanatory Notes, p. 5.
- 73 CA Section 124G.
- 74 CA Section 124H (2).
- 75 Explanatory Notes p. 9.
- 76 DIOC p. 12-13., 44.
- 77 CA Section 124A (1)–(2).
- 78 CA Section 124A (3) (a)–(c).
- 79 CA Section 124A (3) (d)–(e).
- 80 DIOC p. 45.
- 81 DIOC p. 45–46.
- 82 DIOC p. 50.
- 83 CA Section 124A (9).
- 84 CA Section 124A (6) (a)–(e).
- 85 DIOC p. 50.
- 86 DIOC p. 50.
- 87 DIOC p. 50–51., Figyelmeztetéstínták: DIOC p. 65–69.
- 88 CA Section 124B, DIOC p. 54.
- 89 Explanatory Notes p. 6–7.
- 90 Elérhető itt: <http://www.courts.ie/Judgments.nsf/09859e7a3f34669680256ef3004a27de/7e52f4a2660d8840802577070035082f?OpenDocument> [2010.10.04.]
- 91 Különösen a végzés 9–13. pontjai.
- 92 Eircom általános szerződési feltételek, különösen 5.5. és 7.1. pont. <http://www.eircom.ie/bveircom/pdf/BBStandardTandCsv2.pdf> [2010.10.04.]

- ⁹³ Végzés 12. pont.
- ⁹⁴ Ryan, Johnny–Heinl, Caitriona: Internet access controls: Three Strikes „graduated response” initiatives, May 2010 <http://www.iiea.com/staff?workingGroupUrlKey=violent-radicalisation> [2010.10.04.]. p. 10–11.
- ⁹⁵ Ryan, Johnny – Heinl, Caitriona i. m. p. 7.
- ⁹⁶ <http://www.irishtimes.com/newspaper/frontpage/2010/0524/1224271013389.html> [2010.10.04.]
- ⁹⁷ S. 4-1748 Proposition de loi favorisant la protection de la création culturelle sur Internet, document législatif n° 4-1748/1.
- ⁹⁸ Törvényjavaslat articles 12.,13.
- ⁹⁹ Uo. article 14.
- ¹⁰⁰ Uo. article 17.
- ¹⁰¹ Uo. article 16.
- ¹⁰² Uo. article 17.
- ¹⁰³ Uo. article 18.
- ¹⁰⁴ Uo. article 18.
- ¹⁰⁵ Uo. article 18.
- ¹⁰⁶ Uo. article 19.
- ¹⁰⁷ Uo. articles 20-21.
- ¹⁰⁸ Uo. article 25.
- ¹⁰⁹ Décision n° 2006-540 DC du 27 juillet 2006.
- ¹¹⁰ S. 4-1686 Proposition de loi visant à adapter la perception du droit d’auteur à l’évolution technologique tout en préservant le droit à la vie privée des usagers d’Internet http://www.senate.be/www/?Mlval=/index_senate&MENUID=22101&LANG=fr [2010.10.04.].
- ¹¹¹ CA Paris 13e ch. Sect. A, 15 mai 2007, n° 06/01954
- ¹¹² Erről lásd: Simon, Charles: Les adresses IP sont des données personnelles selon le Conseil constitutionnel, Revue Lamy Droit de l’Immatériel, N° 51, juillet 2009, p. 114–115.
- ¹¹³ Dejean, Sylvain – Pénard, Thierry –Suire, Raphaël: Une première évaluation des effets de la loi Hadopi sur les pratiques des Internaute français, mars 2010. <http://recherche.telecom-bretagne.eu/marsouin/IMG/pdf/NoteHadopix.pdf> [2010.10.04.]